

Universiteit
Antwerpen

Digitale transformatie van de cultuursector

Geen weg terug?

Maandag 20 juni 2022
9u30 - 18u

© Shutterstock

Cultuurconnect

Boekmanstichting
Kenniscentrum voor kunst,
cultuur en beleid

den Kennisinstituut cultuur
& digitale transformatie

DIGITALE TRANSFORMATIE VAN DE CULTUURSECTOR

Digitalisering heeft de laatste jaren steeds meer ingang gevonden in de cultuursector en heeft ondertussen een impact op alle onderdelen van de culturele waardeketen: van creatie tot beleving van cultuur en publiekswerking. De coronacrisis heeft geleid tot een versterking en versnelling van deze trend. Culturele organisaties waren immers genoodzaakt om over te schakelen op digitale middelen om hun werking zoveel mogelijk verder te zetten. De vraag stelt zich hoe het nu verder moet: In hoeverre dienen organisaties verder mee te stappen in deze digitale transformatie? Is een weg terug mogelijk? En welke plaats is er voor hybride modellen in de toekomst?

Op **20 juni 2022** vindt het Cultuurmanagement **congres** plaats dat dit jaar in het teken staat van de **digitale transformatie en mogelijke verdienmodellen**.

In het ochtendgedeelte komen een aantal **experts uit Vlaanderen en Nederland** aan bod, waaronder: **Prof. dr. Wim Vanhaverbeke** (hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen), **Saskia Van Uffelen** (zij vertegenwoordigt ons land als 'Digital Champion' binnen de Europese Instellingen), **Maarten Quaghebeur** (Cultuurloket), **Jan Jaap Knol** (Boekmanstichting) en **Maaïke Verberk** (DEN Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie).

In de namiddag delen we een aantal inspirerende voorbeelden uit Vlaanderen en Nederland. Tijdens het slotdebat wordt gereflecteerd over de toekomstige kansen en uitdagingen van digitalisering voor de culturele en creatieve sectoren.

Het congres sluiten we af met de uitreiking van de scriptieprijs Cultuurmanagement.

FONDS VOOR CULTUURMANAGEMENT

Het Fonds voor Cultuurmanagement van de Universiteit Antwerpen wil reeds meer dan 20 jaar de reflectie en het debat over het cultuurmanagement stimuleren.

Hiertoe organiseert het Fonds met de steun van de heer Thomas Leysen jaarlijks een congres rond een relevant management topic in de cultuursector en een najaarslezing.

Tevens reikt het Fonds alternerend een prijs uit aan een scriptie en een doctoraat in het Cultuurmanagement. Het

Fonds wil daarmee de kwaliteit van het management in de sector van kunst en cultuur mee helpen stimuleren en goede praktijkvoorbeelden delen.

WEBSITE

<https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/fonds-voor-cultuurmanagement/>

SCRIPTIEPRIJS

<https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/fonds-voor-cultuurmanagement/scriptieprijs/>

SCAN ME

PARTNERS

Het Fonds voor Cultuurmanagement organiseert dit congres met medewerking van [DEN Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie](#) (NL), [Boekmanstichting](#) (NL) en [Cultuurconnect](#) (BE).

DEN Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie (NL)

Bij DEN vind je alles over digitale transformatie in de cultuursector. We doen onderzoek, verzamelen ervaringsverhalen en creëren trainingsprogramma's. Hiermee kun jij de kansen van digitalisering optimaal benutten binnen jouw organisatie.

Boekmanstichting (NL)

Juist in deze turbulente tijd met de pluriforme samenleving van vandaag is het van belang de grote maatschappelijke waarde van kunst en cultuur zichtbaar te maken en te versterken. Door toekomstige trends tijdig in beeld te brengen en beleidsmakers, bestuurders, onderzoekers en professionals in de culturele sector te ondersteunen met informatie en kennis. Dat is en blijft de opdracht van de Boekmanstichting, hét onafhankelijke kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid in Nederland. De stichting heeft in de loop der jaren aan een stevige basis gewerkt om op door te bouwen. Tegelijkertijd blijft ze vernieuwen om aansluiting te blijven vinden bij een wereld die snel en op vele manieren verandert.

Cultuurconnect (BE)

Cultuurconnect stimuleert en faciliteert digitale innovatie in de cultuursector. Daarvoor gaan we relevante partnerships aan met lokale bibliotheken, cultuurhuizen, overheden, technologiespelers en artistieke initiatieven. Vlaamse gemeenten kunnen rekenen op Cultuurconnect voor de nodige ondersteuning bij de digitale uitdagingen van hun cultuurbeleid, met klemtoon op openbare bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra en podiumhuizen.

Programma

10.00u

Verwelkoming door **Prof. dr. Koen Vandenbempt** (decaan faculteit BE Universiteit Antwerpen) en introductie door moderator **Marielle Hendriks** (Erfgoedhuis)

10.10u

Saskia Van Uffelen (Digital Champion' binnen de Europese Instellingen): Durven voor morgen!

10.50u

Prof. dr. Wim Vanhaverbeke (Universiteit Antwerpen): Digital transformation as a strategic opportunity in the the arts

11.30u: Pauze

11.50u

Maarten Quaghebeur (directeur Cultuurloket): Observaties en opportuniteiten voor een digitaliserende cultuursector

12.10u

Jan Jaap Knol (directeur Boekmanstichting): Kunt u mij de weg naar Hamelen vertellen, meneer? Keuzes na corona

12.30u

Maaïke Verberk (directeur DEN): De urgentie en kansen van digitale transformatie

13.00u-14.00u: Lunch

14.00u

Maka De Lameillieure (VIVES): Inleiding over digitale maturiteit

14.20u

Digitalisering in de praktijk

- **Skagen** – **Mathijs F Scheepers** (mede-oprichter)
- **KMSKA & RUBEY** – **Carmen Willems** (algemeen directeur KMSKA) & **Maarten Van Doorslaer** (Partner RUBEY)
- innovatieproject rond Situational NFT's - beeldende kunstenaar **Frederik De Wilde** en **Kurt Vanbelleghem** (PresentFuture)
- **DE SINGEL** – **Pierre Van Diest** (zakelijk directeur)
- **Museum van Wereldculturen Rotterdam** – **Cindy Zalm** (hoofd realisatie)
- **Theater Utrecht** – **Samiha Basel Awad** (productieleider)

16.00u: Pauze

Programma (vervolg)

16.15u

Slotdebat onder leiding van **Maka De Lameillieure**

- **Jan Jaap Knol** (Boekmanstichting)
- **Maike Verberk** (DEN)
- **Debbie Esmans** (meemoo)
- **Bart Beuten** (Cultuurconnect)

17.15u

Bekendmaking prijs voor een masterscriptie van het Fonds
Cultuurmanagement door jury voorzitter, **Ernest Van Buynder**

17.30u

Prof. dr. Annick Schramme nodigt het publiek uit voor de receptie.

Receptie

Wie is wie?

Het Innovation:Lab van Theater Utrecht is een initiatief in samenwerking met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) en Stichting DOX om het 'theater van de toekomst' te ontwikkelen. Het Innovation:Lab wordt gerund door Abdelhadi Baaddi en **Samiha Basel Awad**. Beiden hebben veel ervaring binnen de creatieve sector en innovatieve strategieën. Ze namen het op zich om de verschillende taken (van artistiek tot zakelijk) onder elkaar te delegeren, waaronder het coachen van de makers in residence, ontwerpprocessen en het fungeren als vertalers tussen het artistieke en technologische domein.

Bart Beuten startte zijn loopbaan bij de Vereniging van de Vlaamse Provincies, waar hij mee aan de basis lag van de uitbouw van een digitale basisinfrastructuur voor de openbare bibliotheken. Na enkele jaren in de sector van het e-government, waar hij vooral werkte rond schaalvergroting en expertisebevordering, startte hij in 2012 bij het toenmalige Bibnet, het Vlaamse steunpunt voor de digitale bibliotheek, waar hij verantwoordelijk werd voor de fusie met Locus, het steunpunt lokaal cultuurbeleid. Als algemeen directeur liet hij de nieuwe (fusie-)organisatie Cultuurconnect uitgroeien tot een brede digitale dienstverlener voor openbare bibliotheken en podiumhuizen, die inzet op schaalvergroting, ontzorging, innovatie en expertisebevordering.

Maka De Lameillieure is een Technology addict met realiteitszin. Onderzoeker, docent bij VIVES hogeschool en consultant voor thema's zoals digitale transformatie, blockchain, AI, DAO, ...

Frederik De Wilde is een meervoudig bekroond kunstenaar. Hij studeerde beeldende kunst, mediakunst en filosofie. Zijn artistieke praxis situeert zich op het snijvlak van kunst-wetenschap-technologie en design. Zijn kunst is gebaseerd op de interactie tussen complexe systemen die geworteld zijn in donkere ecologieën en onzichtbare gebieden. De Wilde kijkt kritisch naar de radicale verschuivingen die technologie oplegt aan de samenleving en onze 'omgeving. Uiteindelijk probeert hij onze menselijkheid (opnieuw) te verbinden - wat een symbolische herbedrading vereist en ons enthousiast maakt voor de toekomst en het onbekende.

Debbie Esmans is sinds eind 2014 bij meemoo, Vlaams instituut voor het archief, verantwoordelijk voor beleid, partnerwerking en dienstenaanbod. Ze deed daarvoor uitgebreide ervaring op in het cultuur- en mediabeleid, eerst als beleidsmedewerker in de Vlaamse cultuuradministratie (2000-2009) met specialisaties in kunstenbeleid en e-cultuur en vervolgens als adviseur op het kabinet Media. Debbie stond mee aan de basis van de eerste publicatie over de digitalisering van de cultuursector in Vlaanderen: 'E-cultuur. Bouwstenen voor beleid en praktijk' (2006).

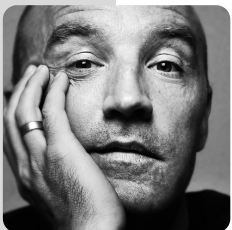

Marielle Hendriks is sinds eind 2018 directeur-bestuurder van het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Daarvoor was zij directeur van de Boekmanstichting, nationaal kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid in Amsterdam. Van huis uit heeft Marielle een grote liefde meegekregen voor historische gebouwen, oude voorwerpen en mooie verhalen over het verleden. Zij vindt het fantastisch dat zij mag werken binnen deze sector.

Jan Jaap Knol is sinds 2019 directeur-bestuurder van de Boekmanstichting, het Nederlands kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid (www.boekman.nl) dat is gevestigd in Amsterdam. Daarvoor leidde hij tien jaar lang het Fonds voor Cultuurparticipatie (Utrecht). Eerder was hij werkzaam in verschillende beleidsfuncties op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Den Haag. Hij studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Maarten Quaghebeur was tot 2018 actief in het culturele veld als muziekmanager bij Rockoco en festivalorganisator bij Boomtown, Glimps en Feest in het Park. Vanuit de praktijk gaf hij mee vorm aan een cultuurbeleid voor de Vlaamse niet-klassieke muzieksector. Sinds 2018 werkt hij vanuit Cultuurloket mee aan het stimuleren van cultureel ondernemerschap en het professionaliseren van de cultuursector. Eerst als coördinator van de kenniscel en sinds vorig jaar als directeur.

Mathijs F Scheepers richtte in 2000 mee het theatergezelschap SKaGeN op. In de loop der jaren bedacht hij het concept en schreef het scenario voor onder andere La Merde (naar de Pest van Camus), Berlin Alexanderplatz (naar het gelijknamige boek), en Laura Exterieur (naar Brief Encounter). In 2020 kwam het door hem geschreven The Art of Lying uit, met steun van het VAF. Met Bruno van den Broecke, Evelien Bosmans en Frank Verduyven. In 2021 bedenkt hij het Watchapp format (binnenkort Sneak/Peek) en regisseert hij drie Watchapp's met oa Filip Peeters, Barbara Sarafian, Janne Desmet, Jurgen Delnaet, Lynn Van Royen en Jennifer Heylen.

Pierre Van Diest is industrieel ingenieur en licentiaat management (Vlerick Ugent). Sinds 1989 is hij werkzaam als zakelijk leider bij deSingel, internationaal kunstcentrum in Antwerpen. In deze functie is hij onder meer verantwoordelijk voor financiën, personeelsbeheer en structureren en optimaliseren van interne processen.

Annick Schramme is hoogleraar verbonden aan de UA en de Antwerp Management School. Ze leidt de master Cultuurmanagement en het competence centre Cultuurmanagement & Cultuurbeleid (UA, Faculteit Business & Economics) van de Universiteit Antwerpen. Daarnaast is ze Academic Director Creative Industries aan de Antwerp Management School. In 2018 startte ze met een nieuwe internationale master in fashion management en het Vlaams-Nederlands leiderschapsprogramma in Cultuur (LIInC LL). Ze is ook actief in diverse raden van bestuur en Europese expertgroups (zoals Horizon 2020). Sinds 2020 is zij ook voorzitter van de Strategische Adviesraad Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

Saskia Van Uffelen werkt al meer dan 25 jaar in de sector van informatie- en communicatietechnologie (ICT). Ze oefende nationale en internationale functies in marketing en sales uit bij marktleiders als Xerox, Compaq, HP en Arinso-Northgate alsook de functie van CEO België en Luxemburg voor Bull en Ericsson en Corporate Vice President voor de Franse groep Inetum.

Sinds 2012 stelt het Federale Ministerie van Economische Zaken Saskia Van Uffelen aan tot 'Digital Champion' voor België. Daar vertegenwoordigt ze ons land voor de Europese Instellingen in het kader van de digitale agenda waar aspecten aan bod komen als

- Digitale Economie
- Digitale Overheid
- Digitale Infrastructuur
- Digitale veiligheid
- Digitale Skills

In deze rol streeft Saskia ernaar om de digitale agenda in België op een efficiënte, veilige en e-inclusieve manier uit te rollen.

Kurt Vanbelleghem is curator, criticus en uitgever gespecialiseerd in hedendaagse kunst en design. Hij behaalde een MA in Psychologische Wetenschappen en een MA in Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Gent (BE) en een Master in Visual Arts Administration aan het Royal College of Art, Londen (UK).

Via zijn organisatie PresentFuture richt hij zich op de artistieke en professionele ontwikkeling van hedendaagse artistieke praktijken. Hij is gespecialiseerd in de ontwikkeling van nieuwe curatorische, strategische en digitale trajecten. Hij biedt daarbij perspectieven om toekomstige kansen en uitdagingen aan te pakken. Hij is geïnteresseerd in het creëren van synergieën tussen verschillende artistieke disciplines en tussen artistieke, technologische & wetenschappelijke disciplines. Hij werkt tevens als alumni coach voor St Lucas Antwerpen en is adviseur bij het Kunstenloket. Hij schrijft voor kunst- en designtijdschriften en heeft verschillende monografieën en kunstenaarsboeken gepubliceerd.

Koen Vandenbempt is decaan van de Faculteit Bedrijfswetenschappen en Economie (Universiteit Antwerpen)
Gewoon hoogleraar Strategie
Onafhankelijk bestuurder in de Raad van Bestuur CultuurConnect.

Wim Vanhaverbeke is professor Digitale Strategie en Innovatie aan de Universiteit Antwerpen. Hij is mede-hoofdredacteur van Technovation. Zijn huidige onderzoek richt zich op open innovatie, innovatie-ecosystemen en digitale strategieën. Hij publiceerde in verschillende internationale tijdschriften zoals Organization Science, Journal of Management, en was co-redacteur van drie boeken over open innovatie. Hij schreef ook een boek over het managen van open innovatie in het MKB. Hij werd benoemd tot lid van de Adviescommissie van het Research Centre for Technological Innovation van de Tsinghua University.

Maarten Van Doorslaer is een serial entrepreneur met +15 jaar ervaring in finance, IT en management en +5 jaar ervaring in blockchain. Tegenwoordig is hij partner bij 2140 Consulting, een adviesbureau voor beveiligingstokenaanbieding dat actief is in W-Europa en partner bij Rubey, het eerste EU-platform voor kunsttokenisatie.

Maaïke Verberk is algemeen directeur van DEN, Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie. DEN ondersteunt de culturele en creatieve sector in de digitale transformatie. DEN ontwikkelt kennis en tools en stimuleert samenwerkingen zodat culturele organisaties digitale innovatie kunnen omarmen. Maaïke is lid van de Europese expertgroep over de common European Data Space for Cultural Heritage (CEDCHE).

Hiervoor was Maaïke zakelijk leider bij Toneelgroep Amsterdam (nu ITA) en zakelijk directeur van STRP art&technology Festival in Eindhoven.

Carmen Willems is algemeen directeur van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen.

Ze studeerde economische wetenschappen aan de KU Leuven en was gedurende 21 jaar directeur van het Gallo-Romeins Museum in Tongeren.

Na een verbouwing won dit museum in 2011 de prestigieuze European Museum of the Year Award.

Gebeten door cultureel ondernemerschap is ze vastberaden het KMSKA- dat zal heropenen op 24/09/2022- internationaal meer dan ooit op de kaart te zetten.

Cindy Zalm werkt als sectorhoofd Realisatie voor het Nationaal Museum van Wereldculturen (NMVW) en het Wereldmuseum in Nederland. NMVW is de organisatie achter het Tropenmuseum, Museum Volkenkunde en het Afrikamuseum. In deze rol is zij verantwoordelijk voor het fysiek beheer van de collectie, de IT en het projectmanagement. Eerder studeerde zij kunstgeschiedenis en museologie aan de Universiteit van Amsterdam en deed haar eerste werkervaring in het museum op bij het Amsterdam Museum. Aansluitend werkte zij als consultant aan grote logistieke trajecten op gebied van collecties en depotontwikkeling waaronder het Van Gogh Museum, het Mauritshuis, het Rijksmuseum en Museum Boijmans van Beuningen. Na een aantal jaren als regiodirecteur Benelux voor Crown Fine Art keerde zij terug naar het museale veld. Cindy deelt graag kennis en ervaring binnen netwerken als de Museumvereniging en het Netwerk Digitaal Erfgoed en bij de Reinwardt Academie.

Cases

SKAGEN - SneakPeek

Bij het Sneak/Peek format kijk je via een dedicated app stiekem binnen in een instant messaging-groepje. Zoals iedereen er ettelijke heeft. Op Whatsapp, Instagram, Facebook, etc. Maar Sneak/Peek is niet alleen in real-time berichtjes, foto's en filmpjes krijgen, maar ook ... elke keer de personages met elkaar facetimen of elkaar in het echte leven ontmoeten, kan jij dat live volgen. En mocht je op dat moment echt niet kunnen kijken, omdat je bijvoorbeeld aan het werken bent, dan kan je die scènes uiteraard achteraf ook nog zien.

Zo volg je dus, wanneer je een ticket koopt voor een Sneak/Peek, een paar dagen of weken lang in realtime de personages van het groepje waar jij stiekem binnenkijkt. 's Morgens, 's middags, 's avonds, 's nachts. Wanneer zij iets naar elkaar sturen, weet jij dat ook. Het werkt heerlijk verslavend. En people love it. Want er werden op een jaar tijd meer dan 20.000 tickets à 12,5 euro per ticket verkocht.

Micro-entertainment op maat. Met top-acteurs en actrices die iedereen zo graag ziet spelen: Filip Peeters, Janne Desmet, Barbara Sarafian, Lynn van Royen, Jurgen Delnaet, Bjarne de Volder, enzovoort.

Als kers op de taart is er de virtuele foyer. Dat is de Facebookgroep waar alle mensen die samen met jou een Sneak/Peek zijn beginnen volgen, onder elkaar de gebeurtenissen becommentariëren. In een heerlijke sfeer. Tot 80% van de mensen die een ticket kochten, gingen ook naar onze virtuele foyer. Het is daar zo leuk dat hele groepen mensen, die elkaar daar hebben leren kennen, besluiten om samen nieuwe shows te volgen.

KMSKA & RUBEY

Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA) is het eerste museum in Europa dat een innovatieve financieringsmethode toepast om zijn collectie uit te breiden. Vanaf 27 april kunt u een virtueel aandeel kopen in een kunstwerk in een Art Security Tokens-aanbieding. Zo kunnen kunstliefhebbers en het grote publiek "mede-eigenaar" worden van Carnaval de Binche van James Ensor. Zo kan het museum zijn collectie versterken en krijgt iedereen de kans om te investeren in kunst. Het stuk wordt tentoongesteld in het KMSKA na de grote heropening op 24 september 2022, zodat iedereen ervan kan genieten.

In aanloop naar de feestelijke opening werkt het KMSKA samen met het Rubey-platform om als eerste Europese museum een Art Security Token Offering te organiseren. In dit aanbod wordt Ensors werk Carnaval de Binche gesymboliseerd. Dit betekent dat het werk vrijwel in een groot aantal gelijke delen is opgedeeld. Die virtuele onderdelen of Art Security Tokens zijn gekoppeld aan bepaalde financiële rechten op het kunstwerk, dat als onderpand wordt gebruikt. De Art Security Tokens worden te koop aangeboden zodat geïnteresseerden vanaf € 150,- kunnen investeren in een deel van het meesterwerk.

Innovatieproject rond Situational NFT's

DE SINGEL

In 2013 stelde deSingel vast dat wel 114 documenten (van papier tot databases, maar vooral Excels ...) structureel werden gebruikt voor de dagdagelijkse werking.

Ook was er veel e-mail verkeer met te veel medewerkers in cc...

Geen centralisatie van gegevens, misverstanden, te veel communicatie, te veel overhead.

Standaard toepassingen op de markt bleken niet te voldoen aan onze verwachtingen.

We ontdekten het platform Salesforce en een partner die daar flexibel op kon bouwen.

Zo integreerden we over de jaren heen al de processen. Ondermeer planning zalen, medewerkers en materialen.

Verder contacten, klanten, verhuur zalen, budgetten, goedkeuring aankoopfacturen, archief, verslagen, digital assets, website, marketing automation, ...

Koppeling met externe systemen zoals boekhouding, ticketing, tijdsregistratie, planning conservatorium,

Ondertussen zijn al een 20-tal organisaties in Vlaanderen en Nederland ons voorbeeld gevolgd.

Ieder op maat van hun werking. Een slimme investering om overhead te drukken en meer te kunnen inzetten op het artistieke.

Nationaal Museum van Wereldculturen

Binnen NMVW definieerden we voorafgaand aan de pandemie een aantal innovatiegebieden: 3D scanning, Artificial Intelligence en Citizen science. De snelle ontwikkelingen op deze terreinen en de potentie voor de toekomst waren niet de enige redenen om juist op deze technieken in te zetten. NMVW bevindt zich in het domein van de etnografische musea en voelt vanuit die hoedanigheid verantwoordelijkheid omtrent de herhaaldelijke klacht om meer openheid te kunnen bieden over de collecties die we bewaren vanuit gemeenschappen in voormalig gekoloniseerde gebieden. De pandemie bood ons nieuwe inzichten en versnelling van de ingezette ontwikkelingen.

Theater Utrecht

Het Innovation:Lab eigent zich in haar processen stukken toe uit verschillende sectoren, zoals de game-industrie. Dit proces kan in zekere zin worden benadrukt als de artificatie van mediums en hulpmiddelen voor theatergebaseerde ervaringen. Waarbij een spel doorgaans niet als kunst in de traditionele zin wordt beschouwd. Deze manier van werken, creëren en denken is nieuw voor onze organisatie waarbij technologie wordt gebruikt als medium in tegenstelling tot haar imago als artefact of slechts een hulpmiddel om praktische resultaten te bereiken. Waarbij zowel het proces van maken (samenvloeiën van technologie, wetenschap en kunst) als het toe-eigenen van integrale vertelling en technologie zoals technologie als narratief. Dus, hoe beïnvloedt de één de ander? Het draait ook om het product van elk proces: dus nadenken over verschillende manieren waarop een publiek kan deelnemen aan artistieke benaderingen. En om die reden wordt rekening gehouden met hoe technologie ons in staat stelt om kunst te ervaren buiten de gegeven gemeenschappelijke ruimte en tijd.